

<https://doi.org/10.52340/lac.2021.674>

ვის ესმის პერსონაჟების ძახილი - გივი მარგველაშვილის რამდენიმე მინიატურის ინტერპრეტაციისთვის

მარი სიმონიშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

e-mail: marisimonishvili13@gmail.com

რა ქმნის გივი მარგველაშვილის შემოქმედებას? „ესთეტიკის ენაზე ამას მხატვრული თამაში ჰქვია, გულის ენაზე სიკეთის ქმნის უსაზღვრო წყურვილი, რომელიც, თუ რეალურ ცხოვრებაში ვერ კმაყოფილდება, თუ აქ ვერ აუქმებს ძალადობას, ლაღად შლის ფრთებს წიგნის სამყაროში“ [მარგველაშვილი 2018:18]. განპირობებული სიუჟეტის შეცვლა ლიტერატურული თამაშით - ეს გახლავთ გერმანულენოვანი ქართველი ავტორის ამოსავალი კონცეპტი და „მისი პოეტიკის ბირთვს წარმოადგენს მცდელობა, დააბრუნოს ადამიანი მის თავდაპირველ, ძირეულ მდგომარეობაში - სამყაროს ღიაობის წინაშე, - წერს მარგველაშვილის წიგნის („ცხოვრება ონტოტექსტში“ „Das Leben im Ontotext“) გერმანელი რედაქტორი“ [მარგველაშვილი 2018:11].

გივი მარგველაშვილი ორი დიქტატურის, ნაციზმისა და კომუნიზმის, მსხვერპლია, იგი ორმაგი ემიგრანტია, მისი მრავალმხრივი შემოქმედება ზუსტად, რომ ორი ქვეყნის, გერმანიისა და საქართველოს, ორი კულტურის, ორი განსხვავებული მსოფლმხედველობისა და მსოფლალქმის მიჯნაზეა შექმნილი. მან წერა 30 წლის ასაკიდან დაიწყო, როცა საქსენჰაუზენის საკონცენტრაციო ბანაკის უკან მოტოვების შემდეგ თავი სრულიად უცხო გარემოში, ისტორიულ სამშობლოში ამოყო და მამიდის ოჯახს მიკედლებულს ძველ ყოფასთან მხოლოდ გერმანული ენაღა აკავშირებდა. მოგვიანებით მწერალი საკუთარ იდენტობაზე საუბრისას ხაზს ყოველთვის უსვამდა იმ გარემოებას, რომ გერმანული ენა მისი ლინგვისტური სამშობლოა (ხაზგასმა ლექსო დორეული). „წარსულიდან მას მხოლოდ ენაღა შერჩა, ენა იყო წართმეული ცხოვრების ცოცხალი ნაწილი, რისი წართმევაც არავის შეეძლო დროის გარდა. დროს კი მისმა მეხსიერებამ და

ტალანტმა არნახული წინააღმდეგობა გაუწია. ასე იქცა იგი გერმანული ენის ცოცხალ კუნძულად ქართულ გარემოცვაში და უზარმაზარ საპყრობილეში, ამ ორმაგად მარტოსულ კუნძულზე ასკეტური მარტობითა და ჯაფით ააგო ქართველმა გერმანელმა თავისუფლების უზარმაზარი ნავთსაყუდელი [მარგველაშვილი 2018:216].

მოგვეხსენება, მწერალი ადრე დაობლდა, გერმანელი ძიძების მეთვალყურეობით აღზრდილ ბიჭს ქართული ენა არ ესმოდა და არსებითად მისი ცხოვრების ეს ასპექტიც ბედისწერის თავისებურებად უნდა ქცეულიყო - „იგი არ გაწვალეზულა ცენზურასთან უსიტყვო, შინაგანი გარიგებით. თავის პერსონაჟებთან ერთად სრულ მარტობაში, უცნობობაში ჩაკეტილი, სამაგიეროდ იმ სიხარულს განიცდიდა, რასაც გამოხატვის სრული თავისუფლება იწვევს: ისე წერდა, როგორც უნდოდა“ [მარგველაშვილი 2018:218]. ერთი მხრივ, გერმანულენოვან ლიტერატურაზე მუშაობა, ხოლო, მეორე მხრივ, ის მწერლური შეურიგებლობა, რასაც მარგველაშვილი არსებული რეჟიმის წინააღმდეგ იჩენდა, სულ უფრო მეტად ქმნიდა იმის თქმის საფუძველს, რომ „ენა და თემა ირჩევენ მწერალს“ (ნაირა გელაშვილი) და არა პირიქით. ამიტომაც იყო, რომ მისი პერსონაჟები, მისი თვალუწვდენელი წიგნის სამყაროს მცხოვრებლები ახალ რეალობაში უნდა შეხვედროდნენ მკითხველს.

ეს სხვა რეალობა კი გივი მარგველაშვილის მიერ აღმოჩენილი „ახალი ამერიკა“ - წიგნი გახლდათ (ხაზგასმა ნაირა გელაშვილი). თავად ამ წიგნის გმირია და მოუთმენლად ელოდება ორ ყდას შორის ვინმე რეალური პირის (მკითხველის) სტუმრობას, ამბობს კიდევ: „ერთხელაც შენი სახლის კარი გაიღება... და დაწერ ლექსს საკუთარს“ [მარგველაშვილი 2018: 110]. და ამგვარად ერთოთახიან ბინაში მარტოსული ავტორი ქმნის იმ ახალ სინამდვილეს, რომელშიც ამბები გროტესკულ სახეს იღებენ და მკითხველიც ფანტაზიის თავბრუდამხვევ ლაბირინთში იხლართება.

საკვანძო სიტყვები: გივი მარგველაშვილი, მწერალი მინიატურების ავტორი

გივი მარგველაშვილი - მწერალი, რომლის ბედი განსაზღვრა ორმა ტირანულმა იდეოლოგიამ, ახერხებს და საოცარი ოსტატობით მორალური გზით მაინც (ფიზიკურად თუ ვერა) ხელიდან უსხლტება დიქტატურას. ის გარბის და ამ გაქცევით ამსხვრევს იდეაში სამუდამოდ მისჯილი ბედისწერის ბორკილებს. მისი თავშესაფარი წიგნებია, მისი ერთადერთი

რეალობა წიგნისმიერი სამყაროა და როგორც შემოქმედი სახელდებით იწყებს სამყაროს ქმნას, ის ემსგავსება უზენაესს და აშენებს ახალ რეალობას, ყველაფერს იწყებს თავიდან და ადამიანს აბრუნებს კიდეც მუნყოფიერებაში. მწერლის ფსიქიკა უმკლავდება ყოველგვარ გარეგნულ სიძნელეებს, გაჭირვებას; ის ახერხებს და საოცარი ტალანტის ძალით სრულიად მარტოსული უშიშრად ეჭიდება სხვა, უცხო ყოფის ჯერ გაუცნობიერებელ სირთულეებს. მისი სამეტყველო ენა ამართლებს ჰაიდეგერისეულ ყოფიერების სახლის სიმბოლისტურ გადაწყვეტას და გერმანული ფრაზეოლოგიით მარგველაშვილის პროზა სრულ მწერლურ შეურიგებლობას უცხადებს მოქმედ, თანად-როულ რეალობას. ამიტომაცაა, რომ ის კლასიკური ლიტერატურული ტენდენციების მატარებელი ავტორი არ გახლავთ. ის წერს იმაზე, რაც სურს და წერს ისე, როგორც სურს. ეს იშვიათი შემთხვევაა. ცენზურის მკაცრი კანონებისგან თავისუფლდება ავტორი და მკითხველსაც ასეთს ელოდება - თავისუფალს ყოველგვარი კლიშეებისგან.

კრიტიკოსი ლექსო დორეული შენიშნავს, რომ მართალია გივი მარგველაშვილის ლინგვისტური სამშობლო გერმანიაა, მაგრამ ის მენტალური კედელი, რომელიც ბედისწერის ძალით მის ორ იდენტობას შორის აიგო, დასანგრევადაა განწირული იმთავითვე(http://arilimag.ge/%E1%83%A5%E1%83%94%E1%83%97%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%90%E1%83%AB%E1%83%94%E1%83%99%E1%83%94%E1%83%93%E1%83%9A%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%A0%E1%83%94/?fbclid=IwAR1_mtun809Ez8p4X0RF9SDrmTRQZUf5zeI3FCCqJS0tI3Wi1XjksBbH5iQ).

ორმაგი ემიგრანტი, ავტორი, რომელიც წიგნებში გადასახლდა და პერსონაჟების მსხსნელად, მესიად იქცა (ნაირა გელაშვილი.), მეტაპროზის მამამთავრად იქცა. როგორ-ღაც მოახერხა და ამდენი აკრძალვის პირობებში შექნა იმგვარი ლიტერატურა, როცა გამოგონილი სიუჟეტი ახალ სინამდვილეს, ახალ რეალობას ქმნის.

მოგვეხსენება, მხატვრული ტექსტის გაგებისა და ინტერპრეტაციის უსასრულობის პრობლემა ესთეტიკის ისტორიაში მნიშვნელოვან როლს თამაშობს. „ხელოვნების ნებისმიერი ფორმით გამოვლინება მიეკუთვნება სინამდვილის იმ სფეროს, რომელიც გაგებას მოითხოვს“ [ყულიჯანიშვილი 2006:301].

ფილოსოფიური ჰერმენევტიკა სიცოცხლის ფილოსოფიას უკავშირდება და დღის წესრიგში დგება უკვე გაგების ინტუიტიური განცდა; გარემომცველი სინამდვილე ახალი გამოწვევების წინაშე აყენებს ადამიანს, ეს უკანასკნელი კი თავად იქცევა გამოცანად, ხან

შემოქმედის, ხან რეციპიენტის, ხანაც თანაავტორის როლში [ყულიჯანიშვილი ა., ესთეტიკა, თბ., „მერიდიანი“, 2006].

ცხადია ისიც, რომ კონკრეტული, პრობლემური საკითხის გადაჭრა, ტექსტისმიერი სინამდვილის რომელიმე ასპექტის დეკოდირება არ გულისხმობს საბოლოო ატარაქსიულ განწყობას. იმისთვის, რომ სინამდვილის არსს ჩავწვდეთ, საჭიროა ჯერ ეს სინამდვილე გამოვავაშკაროთ. ამიტომ მკითხველი ერთდროულად ანგრევს და აშენებს სამყაროს, იმ სინამდვილეს, რომელიც თან მზამზარეულია და თან ახლიდან აღმოსაჩენი. ჰაიდეგერის აზრით, „პოეტიკა ნიშნავს გამოლებას, გამოაშ-კარავებას შექმნის, შემოქმედების თვალსაზრისით“ [ყულიჯანიშვილი 2006: 311].

გივი მარგველაშვილის პერსონაჟებისთვის მკითხველს, თავად წაკითხვის პროცესს მოაქვს სინამდვილის შემეცნების განცდა. მათი გაგებით ტექსტისმიერი რეალობა შორსაა იმ „რეალობისგან“, რომელიც წიგნის ყდებს მიღმაა, ამიტომ ებრძვიან მუდამ ამ ფატალურ მოცემულობას და სურთ, შეცვალონ ის დეტერმინირებული სიუჟეტი, დიქტატორმა ავტორმა რომ შექმნა მათთვის.

ჩაკეტილი, მოჯადოებული, თემების გამხსნელია გივი მარგველაშვილი და ამიტომაც მისი პროზა დაუმორჩილებლობის ნამდვილი მანიფესტი. მისი შემოქმედების - რომანების, მოთხრობების, მინიატურების, პიესების, ფილოსო-ფიური თუ ენათმეცნიერული თხზულებების მთავარი თემა ყოფიერებასა და მუნყოფიერებას შორის ორთაბრძოლა, მცდელობა, გადაწყვეტილება, შემართება, დაუცხრომლობა და მუდმივი მზაობაა - განწყობა იმისა, რომ ლიტერატურულად „ითამაშო.“ შილერი ხომ ადამიანის თანდაყოლილ ფიზიკურ და სულიერ მოთხოვნილებებს მესამესაც უმატებდა და მიიჩნევდა, რომ თამაში თვითონ კი არის არასერიოზული, თუმცა სერიოზულ როლს ასრულებს. „თამაშის დროს ადამიანი არის შინაგანად თავისუფალი და ამასთანავე თავისუფალი ბუნებრივად. „ადამიანი არის ის, რაც არის თამაშის დროს, ადამიანი როცა თავისუფალია, ის თამაშობს ამიტომ მას მუდმივად აქვს თამაშის მოთხოვნილება“ (ყულიჯანიშვილი 2006:46). შილერი თამაშის ერთ-ერთ სახედ ხელოვნებას განიხილავდა და მიიჩნევდა, რომ ხელოვნებით ტკბობის უნარი ადამიანს ნელ-ნელა ჩამოუყალიბდა. გივი მარგველაშვილის პროზის ფარულ რეზორმატორად (ხაზგასმა ნაირა გელაშვილი) მკითხველი წარმოგვიდგება.

წინამდებარე ნაშრომში შევეცდებით, განვიხილოთ გივი მარგველშვილის ის მინიატურები, რომლებშიც ლირიკული გმირები ეძებენ მკითხველს, ეს უკანასკნელი კი პერსონაჟების სასურველად შესაძლებელი ახალი სინამდვილის შექმნას ცდილობს.

„ოდესღაც“-ასა და „ახლა“-ს შორის: როგორც კრიტიკოსი და ლიტერატურათმცოდნე ლევან ბრეგაძე სტატიაში „წიგნებში გადასახლება“ მიუთითებს, გივი მარგველა-შვილის მხატვრული შემოქმედება უკავშირდება ერთ ორიგინალურ, მხატვრულ იდეას, რომლის ძალითაც პერსონაჟების გამათავისუფლებელი, მხსნელი წიგნის სამყაროს სამმართველოს საშუალებით ტექსტებს ისე „გადმოაკეთებს,“ რომ ბოროტე-ბას თავისი ვერ გააქვს. ცხადია, ბიოგრაფიული მომენტები განაპირობებს იმ მთავრი მხატვრული კონცეპტის გაჩენას, რასაც სახლში დაბრუნება ჰქვია. უსათაურო ლექსში ამას ამბობს კიდევ: „დე, შენი საიდუმლო იყოს შენი სამშობლო/ დაე, იყოს სამშობლო მთა უკანასკნელი. უკანასკნელი კითხვა (<https://lit-studies.blogspot.com> /2020/03/blogpost13.html?fbclid=IwAR2yYcQrtXEOZJDYcBeYUWrcA9vRJ7GO8pf7rZGw02SyvboB4ycunz7jXsc).

აღნიშნული მინიატურის მიხედვით ვიგებთ, რომ ავტორისთვის საკუთარი ცხოვრება ერთი დიდი მეხსიერებაა, რომ მისი ლაბირინთებიდან მეტაფორული სახეებით („ფანტაზია-მერსედესი“ -როგორ დროის მანქანა, სიცოცხლის ესენცია - წარმოსახვა) თავს აღწევს ადამიანი მოგონებები, მოგონებები მშობლებზე ანუ თავად მშობლები და ხსოვნის მაგისტრალზე გამოსულ შვილს არა მხოლოდ ორი დროის გასაყარზე ტოვებენ (ოდესღაცასა და ახლას, წარსულსა და აწმყოს შორის), არამედ მომავლისკენაც ამზერინებენ. შესაბამისად, მისი „აქ“ და „ახლა“ ტრადიციულ გაგებას კარგავს და ერთდროულად დასწრებულ და დაუსწრებელ დიქტომიურ წყვილს ქმნის - სინამდვილე, როგორც არსებული და სინამდვილე, როგორც ჯერარსი.

ამ მინიატურაში ავტორი ქმნის ფანტაზიის ისეთ მეტაფორულ სახეს, რომელიც ადამიანის ცნობიერებაში გვთავაზობს სინთეზს იმ რეალობისას, რომელიც თავისი არსით იდეალურია - დროის მანქანის სემანტიკა კიდევ უფრო ამძაფრებს ნიშნულსეული „მარადიული კვლავდაბრუნების“ თემას და ამ გაფართოებულ ჰერმენევტიკულ წრეზე მორიგი ნაბიჯის გადადგმა იმ უნივერსალურ ჰორიზონტს ქმნის, როცა ტექსტისმიერი

სინამდვილის მკითხველისეული აღქმა თვითგაგების მაძიებელი ხდება ([რაჭული ი., ზაქარიაძე ა., რამიშვილი ვ., ჯალაღონია დ., ფილოსოფიის შესავალი, თბ., „მერიდიანი,“ 2009].

„ მოგონებათა ყურე“: „მოგონების გარეშე როგორ განვაგრძო საკუთარი თავის კითხვა ანუ ცხოვრება?“- სვამს კითხვას გივი მარგველაშვილი და მომლოდინე მზერა გადააქვს, მისივე სიტყვებით რომ ვთქვათ, იმ უჩვეულო, ძველებურაფრებიან ხომალდზე, რომელიც წარსულის მეტაფორად იქცევა.

ტენდენცია იმისა, რომ ხშირად ადამიანები ცდილობენ, მძიმე წარსულისგან გათავისუფლებას, მარგველაშვილის პროზაში ირონიულ-სარკასტულ ხასიათს იძენს; წიგნის სამმართველოს ერთგული თანამშრომლების მსგავსად მოგონებათა სამყაროს საიდუმლო ორგანიზაცია სასწრაფოდ ჩნდება ცნობიერების კარიბჭესთან და მყისვე საკითხავ მარაგს, თუნდაც სხვათა წარსულს აწვდის ავტორს. მინიატურის მთავარ სათქმელს, რომ მოგონებები ქმნიან ადამიანს - ეს ფრაზა ცხადად უსვამს ხაზს - „სხვათა შორის, სხვისი მოგონებები უფრო ამაღელვებელიც კი მეჩვენება. ასე განსაჯეთ, კითხვა- ყოფნის ერთადერთი ჭეშმარიტი მასალაც კი მგონია“ [მარგველაშვილი:2018:42].

სიკვდილით დასჯის მოლოდინში სოკრატე მიმართავდა ფილოსოფიური მედიტაციის მეთოდს. ამ პრონციპზე დაყრდნობით, „სული გარედან კი არ იღებს ცნებებს, არამედ იხსენებს შობამდელ არსებობას მარადისობაში“ [ბრაჭული ი., ზაქარიაძე ა., რამიშვილი ვ., ჯალაღონია დ., 2009:35]. ცოდნა არის იგივე მოგონება, ბერძნულად ანამნეზისი. ამიტომაც სტრუქტურალისტური მეთოდი, რომელიც მჭიდროდ უკავშირდება სემიოტიკას და ცდილობს სახეების, სიმბოლოების, ხატების... თავისებურ მანიპულაციას, გივი მარგველაშვილის შემოქმედების ერთ-ერთ ამხსნელ საშუალებად იქცევა. აღნიშნული მეთოდით მკითხველი ტექსტში ხედავს იმ ფარულ კანონზომიერებებს, რომლებსაც ადამიანი არაცნობიერად ემორჩილება. მარგველაშვილისეული ცნობიერების სტრუქტურა კი მთელი სისავსით წარმოადგენს მიჯნას, გარდამავალ სუბლიმაციურ ენერგიას ადამიანის ყოფიერების განმსაზღვრელ ცნობიერებასა და იმ პიროვნულ არაცნობიერს შორის, რომელიც მივიწყებული, განდევნილი, გაძევებული განცდებისა თუ ლტოლვების ერთობლიობაა. ამიტომაცაა, რომ ორმაგი დიქტატურის მომაკვდინებელ გავლენებს თან გაუბრის და თან ერთგვარ არქეტიპად აქცევს საკუთარი ცხოვრების და შემოქმედების გასაგებად.

„წინ ვეღარ ვბრუნდები“: დაკარგული და გაცდენილი დროის სემანტიკა მსჭვალავს ამ მინიატურას. მოგონებების მზე ათბობს ავტორს და ცნობისმოყვარედ ათვალიერებს ამ (მოგონებათა) სამყაროს ყოველ-კუთხე-კუნჭულს. მოგონებული ცხოვრების ჰაერია სუფთა, გახსენებული პერსონაჟები კი თვითგამორკვევის პროცესს ამარტივებენ. მეტაფორული სახეები - ცხოვრება(როგორც წარმოდგენა) და დადგმა (როგორც ცხოვ-რება) ცნებებად იქცევა მწერლის ყოფიერებაში და საკუთარი არსებობის გათამაშებისას რეალურ მე-ში დაბრუნების მცირეოდენ შანსსაც არ უშვებს ხელიდან. ამბობს კიდევ „ამჯერად შორს, მეტისმეტად შორს წავედი ჩემში. წინ დაბრუნება ჩემს რეალურ „ახლა“-ში ჩემი ასაკის კაცისთვის, ალბათ, ერთობ ძნელი იქნება“ [მარგველაშვილი 2018:39].

დეკონსტრუქციის მეთოდი მარგველაშვილისეული პროზის გაგების ამოსავალ ერთ-ერთ ფილოსოფიურ კონცეპტად ქცეულა. საკუთარი ცხოვრება-წიგნის კითხვა უწყვეტ და უსასრულო პროცესად ქცეულა. „მე ვერავინ შემომყვება ჩემი მოგონებების გაუვალ მხარეში“ [მარგველაშვილი 2018:39] - ამბობს პროტაგონისტი და გონებას უწყობს იმგვარ პროვოკაციას, რომ მკითხველიც იძულებულია, მეტაფიზიკური საზრისები, ქვეტექსტები დაძლიოს და ავანტიურაში გაჰყვეს გმირს. ამ მეთოდით მარგველაშვილი ახერხებს „დასწრებულობის მეტაფიზიკის“ უკუგდებას და ჩვენც ტექსტს ვიგებთ, როგორც თვითიდენტიფიკაციურ ფენომენს ‘ზრახული ი., ზაქარიაძე ა., რამიშვილი ვ., ჯალაღონია დ., ფილოსოფიის შესავალი, თბ., „მერიდიანი,“ 2009].

„გაუგონარი რამ“: ტექსტის სასოწარკვეთილი პერსონაჟი მკითხველს ებუტბუტება და მოსმენას სთხოვს; მისი ხმის რეგისტრი თანდათან იცვლება და ბოლოს ყვირილზე გადადის. რატომ იქცევა ის ასე? პასუხიც ტექსტშია - ლირიკულმა გმირმა უნდა „თავისი ხმით გადაფაროს ტექსტი, რომელმაც ასე დაატყვევა მკითხველი“ [მარგველაშვილი 2018:75].

როდის ვერ აწვდენს ხმას პერსონაჟი მკითხველს? ტექსტის სათაურით თამაშობს ავტორი - ერთი, რაც გაუგებარია ცნობიერებისთვის და მეორე - სმენისთვის. ორივე შემთხვევაში წაგებულია მკითხველი. იმისთვის, რომ პერსონაჟმა საწადელს მიაღწიოს, საჭიროა კონცეპტუალური სტრუქტურა დაირღვეს და გმირის ცხოვრებში გაჩნდეს ახალი დრო, სხვა რეალობა - მომავალი. ესაა დეკონსტრუქტივიზმის თამაშის თეორია და ამისკენ გვიბიძგებს გივი მარგველაშვილი. მისი ლირიკული გმირები სხვა ნარატივის, სხვა ფილოსოფიური ენის საშუალებით ახერხებენ ფსიქონალიზის ურთულესი ეტაპების გავლას იქამდე, სანამ მათი ხმა

მკითხველებს არ მისწვდებათ. ჰერმენევტიკის პრინციპითაც ხელოვნების ნაწარმოები არ იფარგლება მხოლოდ წარსულის დრო-სივრცით, მას გააჩნია აწმყო და აქვს უნარი, გაფდალახოს დროითი საზღვრები. რადგან ის ისტორიული შემეცნების საგნად არ იქცევა, ამიტომ ერთ შემთხვევაში მკითხველი ძალმოსილია, მოახდინოს მხატვრული სინამდვილის თავისებური რესტავრაცია, ხოლო სხვა შემთხვევაში - ინტეგრაცია.

გივი მარგველაშვილი ამ მინიატურაში დასმული საკითხით ავითარებს იმგვარ კონცეფციას, რომ წიგნებში დავანებულმა სინამდვილემ, მისი გმირების ყოფამ „ესთეტიკური რელიგიის“ სიკვდილის განცდა არ უნდა გააჩინოს. აქ ვგულისხმობთ შემდეგს: ხელოვნების ნაწარმოები ჰგავს იმ ხის ნაყოფს, რომელსაც მხოლოდ კი არ იგემოვნებ და განიცდი სიამოვნებას, არამედ მიირთმევ იმისთვის, რომ შეგექმნას წარმოდგენა მთელ მის სიმშვენიერეზე. ამგვარი მეტაფორული ქვეტექსტებით ავტორი ცდილობს, მოამზადოს იმგვარი მკითხველი, რომელსაც ტექსტის საზრისი ესმის არა მხოლოდ ტექსტში, არამედ ტექსტის ფილოსოფიაშიც.

ბედის ჩარხი წაღმა რომ დატრიალდეს, ყველა ჩაკეტილი სიუჟეტი რომ გაიხსნას, საჭიროა საგანგებოდ მომზადებული მკითხველის პოვნა, იმგვარი მკითხველისა, რომლისთვისაც ლირიკული გმირის „ონტოკონტექსტოლოგიური საყვედური“ (ხაზგასმა გივი მარგველაშვილი) სრულებით უცხო იქნება და მას არასდროს დაუსვამს კითხვას პერსონაჟი: „რატომ არ მკითხულობ, რატომ არ გიყვარვარ“ [მარგველაშვილი 2018:55].

რეზო ყარალაშვილის აზრით, „იმისთვის, რომ ტექსტმა მკითხველის წარმოსახვაში ადეკვატური დაკონკრეტება განიცადოს, მკითხველს უნდა გააჩნდეს შესაბამისი ცოდნის მარაგი, რომელიც კითხვის პროცესში რეაგირებას მოახდენს ტექსტის სიგნალებზე და ხორცს შეასხამს მხატვრულ სინამდვილეს. შესაბამისად, რაც უფრო განსწავლული და მდიდარი ერუდიციის პატრონია მკითხველი და დეკოდირების რაც უფრო მეტ ხერხს ფლობს იგი, მით უფრო დიდ ინფორმაციას მიიღებს ის მხატვრული სისტემიდან“ [ვასაძე 2009:36].

ცხადია, დეკოდირების პროცესი საკმაოდ მომზადებას მოითხოვს და ტექსტიც მხოლოდ მაშინ შეიძლება გავიგოთ, თუ კითხვის ტექნიკის პროცესში ჩართულია მთელი რიგი ლოგიკური მექანიზმები, ინდუქციისა და დედუქციის მეთოდი და მთელისა და ნაწილის ურთიერთქმედების მეტაფიზიკა.

ტექსტი საზრისული ფენომენია, ეს იმას ნიშნავს, რომ შინაგანი ტენდენციის ძალით, საჭიროებს საზრისის რეალიზაციას სხვაში - ანუ მის გაგებას. ჰერმენევტიკის ამოცანაა ერთმანეთისგან გაუცხოებული ეპოქების, პიროვნებების, ქმნილებების ერთმანეთთან დაკავშირება ანუ გაგება. ამდენად, ის ერთდროულად გაგების მეთოდიცაა და ფილოსოფიაც. ჰერმენევტიკოსებმა მრავალი ხერხი შეიმუშავეს, რომელთა საშუალებითაც ხდებოდა ტექსტების სპეციალური ენობრივი კოდების დაშიფვრა- ამოცნობა. თითოეული ესთეტიკური ტექსტი არის თავისებური ენა, მისი გაგება ამ ენის ხელახალი კონსტრუირებაა, ამიტომ გაგება არის წრეში მოძრაობა; გაგების წრე უსასრულოა, რასაც ფრიდრიხ ნიცშემ „მარადიული კვლავდაბრუნება“ უწოდა. ამ აზრით, ხელოვნების ქმნილების გაგება ნიშნავს მის შექმნას. მარგველაშვილის პროზაში გაგების მეთოდი ჰერმენევტიკული წრის საზრისის უკავშირდება - აქ მთელი მისი ნაწილების მეშვეობით გაიგება, ხოლო ნაწილების გასაგებად მთელის წინასწარი ცოდნაა საჭირო.

მწერალი ნაირა გელაშვილი ოთარ ჩეიძეზე წერდა, რომ მისი არტისტული სტილი მკითხველსაც მოთამაშედ აქცევს, რადგან საკმარისია კითხვის ტემპს ცოტა მოუმატო, აჩქარდე, რომ ტექსტი არაფრით დაგემორჩილება და გაგიჯიუტდება; თუ მას ნელა, გულისყურით მოუსმენ, მაშინ სამუდამოდ გაიგებ იმ ამბავს, რაც მოხდა“ (ვასაძე თ., მუზაშვილი ნ., ჩუბინიძე ნ., ქართული 12, თბ., დიოგენე, 2008).

გივი მარგველაშვილის მწერლურ სამყაროზეც იგივეს თქმა შეგვიძლია. მისი ლიტერატურული თამაში თან მსუბუქია, თან ღრმა, თან სარკასტულ-ირონიული; მისი შემოქმედების გამორჩეულობა მდგომარეობს იმაში, რომ იგი ქმნის თვისობრივად ახალ რეალობას, სხვა განზომილებას, რაღაც მისტიკურ-ალეგორიულ სამყაროს, სადაც პერსონაჟები და მკითხველები ახალი ფურცლიდან იწყებენ ურთიერთობას; მათი შეხვედრა საოცარ თავგადასავლებს ქმნის და მხატვრული წარმოსახვის ძალით ფანტასმაგორიული ემოციების ფოიერვერკი ეწყობა.

ციტირებულ ლიტერატურის სია

1. ბრაჭული ი., ზაქარიაძე ა., რამიშვილი ვ., ჯალაღონია დ., ფილოსოფიის შესავალი, თბ. მერიდიანი, 2009, გვ.35;

2. ვასაძე თ., მუზაშვილი ნ., ჩუბინიძე ნ., ქართული 12, თბ., დიოგენე, 2008, გვ.33-34

3. მარგველაშვილი გ., „მე წიგნის გმირი ვარ,“ თბ., კავკასიური სახლი, 2018, გვ.39,42,55,75

4. ყულიჯანიშვილი ა. „ესთეტიკა,“ თბ. 2006, გვ.46, 301, 311

ბიბლიოგრაფია:

1. ბარამიძე გ., *ვანტა ზიადამსოფლმხედველობა*, თბ., გონი, 1993.
2. ბუხრიკიძე დ., *წერტილები დახაზებო: გვიმარგველაშვილი - დაბრუნება დროსა და სივრცეში ხეტიალის შემდეგ*, ცხელი შოკოლადი, თბილისი, 2012. - ISSN 1512-2220. - ივნისი. - N80. - გვ.118-119.
3. გასეტი ო.-ი., *ხელოვნებისდეკუმანიზაცია*, თბ., ლომისი, 1992.
4. გაფრინდაშვილი ნ., მირესაშვილი მ., *ლიტერატურათმცოდნეობის საფუძვლები*, თბ., „მერიდიანი“, 2014.
5. ლიოტარი, ჟ. ფ., *პასუხი კითხვაზე - რა არის პოსტმოდერნი?* - ჟურნალი „პოლილოგი“, თბილისი, 1994, N4, გვ. 195-207.
6. ტენი ი., *ხელოვნების ფილოსოფია*, თბ., საქართველო, 1990.
7. ფუკო მ., *სიტყვები და საგნები*, თბ., დიოგენე, 2004.
8. ცინცაძე გ., *გაგების მეთოდი ფილოსოფიაში და პიროვნების პრობლემა / ფილოსოფიის ინ-ტი*. - თბ., მეცნიერება, 1975
9. ყულიჯანიშვილი ა., *ესთეტიკა*, თბ., მერიდიანი, 2006.
10. ჰაიდეგერი მ., *დასაბამი ხელოვნების ქმნილებისა*, თბ., „გონი“, 1992.
11. ჰაიდეგერი მ., *ყოფიერება და დრო*, თბ., 1989.
12. Делез Жиль, *Фантазм и современная литература, Логика смысла*, Москва, 1998, Стр. 366-440.
13. Делез Жиль, Гваттари Феликс, *Анти-Эдип*, Екатеринбург: У-Фактория, 2007.
14. Eco Umberto, *Zeichen / Einführung in einen Begriff und seine Geschichte*, übers. Aus Ital. Von Günter Memmert, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1977
15. Gadamer H.-G., *Der Anfang der Philosophie*, uebers. Aus Italienisch von Joachim Schulte, - Stuttgart 1993 (= Reclam Universal-Bibliothek Nr. 9495)

Mari Simonishvili

Iv.Javakhishvili Tbilisi State University

Who Understand to Cry of the Characters – for the Interpretation of Several Miniatures of Givi Margvelashvili

Abstract

What creates Givi Margvelashvili's work? "In the language of aesthetics, this is called an artistic game, in the language of the heart, it creates an boundless thirst for goodness, which, if it is not satisfied in real life, if it can not eliminate violence here, spreads its wings in the world of books" (Margvelashvili 2018: 18). Changing the conditioned story with a literary game - this is the starting concept of the German-speaking Georgian author and "at the core of his poetics is an attempt to return man to his original, fundamental state - the openness of the world," writes Margvelashvili's book "Life in Ontotext" Das Leben im ") German editor" (Margvelashvili 2018: 11).

Givi Margvelashvili is a victim of two dictatorships, Nazism and Communism. He started writing at the age of 30, when after leaving the Sachsenhausen concentration camp, he found himself in a completely foreign environment, in his historical homeland, and his aunt's family was connected to his old life with only German. Later, when writing about his own identity, the writer always emphasized the fact that the German language is his linguistic homeland (emphasis add lexo doreuli). "From the past, only language was selected for him, language was a living part of a deprived life, which no one could take away except time. At times, however, his memory and talent met with unprecedented resistance. This is how it became a living island of the German language in the Georgian environment and in a huge prison, on this doubly lonely island the Georgian-German built a huge oil rig of freedom with ascetic loneliness and hard work "(Margvelashvili 2018: 216).

As we know, the writer was sick earlier, the boy brought up under the supervision of German nannies did not understand the Georgian language and essentially this aspect of his life should have become a feature of fate - "he was not bothered by a wordless, internal deal with censorship. Locked in complete solitude with his characters, unknown, he experienced the joy that comes with complete freedom of expression: he wrote as he wanted "(Margvelashvili 2018: 218). On the one hand, working on German-language literature, and on the other hand, the literary disagreement that Margvelashvili showed against the current regime, increasingly formed the basis for saying that "language and theme choose the

writer" (emphasis added Naira Gelashvili) and not vice versa. That was why his characters, the inhabitants of his inaccessible book world, had to meet the reader in a new reality.

This other reality was the book "New America" discovered by Givi Margvelashvili (emphasis added by Naira Gelashvili). He is the hero of this book and he is looking forward to the visit of a real person (reader) between the two covers, he even says: "Once the door of your house is opened ... and write a poem of your own" (Margvelashvili 2018: 110). And thus in a one-room apartment the lone author creates a new reality in which the stories take on a grotesque look and the reader is also entangled in a dizzying labyrinth of fantasy.

Key words: Givi Margvelashvili, Writer, Author of miniatures

რეცენზენტი: პროფესორი ტ. სიმიანი